

Asia: LVM/1770/03/2016

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä laiksi maantielain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot esityksestä

-

Huomionne lain 1 lukuun Yleiset säännökset

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto on huolissaan, että osa maakunnista jäisi kokonaan maanteiden runkoverkon ulkopuolelle, mikä voisi tarkoittaa näiden maakuntien liikenteen palvelutason ja sitä myöten myös saavutetta-vuoden heikentymistä ja jarruttaa uusien liikennepalveluiden kehittymistä näillä alueilla. Pohjois-Karjalan maakuntaliitto on sitä mieltä, että maantie-lakiin pitää kirjata, että runkoverkon tulee ulottua kaikkiin maakuntiin. Näin turvataan jatkossa kaikkien maakuntien liikenteellinen palvelutaso ja saavutettavuus ja mahdollistetaan osaltaan uusien liikennepalveluiden syntyminen koko maahan.

Huomionne lain uuteen 1 a lukuun Liikennejärjestelmäsuunnittelu

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto pitää erittäin hyvänä, että liikennejärjestelmäsuunnittelun asemaa vahvistetaan lainsäädännöllä. Erityisen hyvänä pidämme, että saadaan koko maata koskeva pitkän aikavälin liikennejärjestelmäsuunnitelma, jossa huomioidaan myös alueiden tarpeet käyttämällä lähtöaineistona myös maakunnallisia liikennejärjestelmäsuunnitelmia.

Tässä laissa ei kuitenkaan säädettäisi kunnissa ja kaupungeissa tehtävästä liikennejärjestelmäsuunnittelusta. Lakiesityksessä todetaan, että kaupunkiseuduilla tehtävässä liikennejärjestelmäsuunnittelussa voidaan myös hyödyntää tässä laissa esitettyjä tavoitteita ja toimintamalleja. Valtaosa liikennesuoritteesta tapahtuu kuitenkin kaupunkiseuduilla ja mielestämme kaupunkiseutujen liikennejärjestelmäsuunnittelu tulisi myös kytkeä lainsäädännöllä kiinteästi osaksi koko liikennejärjestelmäsuunnittelua eikä sitä saisi jättää omaksi saarekkeeksi lainsäädännön ulkopuolelle.

Huomionne lain uuteen 1 b lukuun Valtion ja maakunnan välinen suhde

Esityksen 15 i §:n mukaan maakunnat sopivat lain mukaisen tienpidon hoitamisen yhteistoiminnassa enintään yhdeksällä (9) tienpidon yhteistoiminta-alueella. Pohjois-Karjalan maakuntaliiton mielestä lähtökohtana tulisi maakuntalain hengen mukaisesti olla, että jokainen maakunta vastaa alueellisen tienpidon ohjauksesta ja tienpidon rahoituksen suunnittelusta, tienpidon ja liikenteen suunnitelman laadinnasta ja tienpidon sopimuksen valmistelusta. Ylimakunnallinen yhteistyö tienpidossa on nähdäksemme välttämätöntä jo resurssien tehokkaan käytön vuoksi. Maakunnille tulee kuitenkin antaa vapaus sopia keskenään yhteistyöalueista ja maakuntien välisestä yhteistyöstä. Maakuntien yhteistyöstä ei tule säätää esitetyn yksityiskohtaisesti maantielaila vaan jättää yhteistyö maakuntien aidosti yhdessä sovittavaksi asiaksi.

Lakiesitykseen on kirjattu ns. perälaupäykälät 15j §: Maakuntien yhteistyötä koskevan sopimuksen korvaaminen valtioneuvoston päätöksellä ja 15p §: Tienpidon sopimuksen korvaaminen valtioneuvoston päätöksellä.

15i §:n mukaan valtioneuvosto voisi päättää maakuntien yhteistoiminnasta tienpidon tehtävissä, jos maakunnat eivät pääsisi tehtävien hoitamisesta lain 15 i §:n mukaiseen sopimukseen. Valtioneuvoston toimivalta koskisi niitä maakuntia ja niitä tehtäviä, joiden osalta sopimusta ei olisi saatu aikaan.

Yhteistoiminnasta päättäminen voisi tulla valtioneuvoston ratkaistavaksi paitsi silloin, jos maakunnat eivät lainkaan sopisi tehtävien hoitamisesta, myös siinä tapauksessa, että maakuntien sopimuksella hyväksymä yhteistoiminta arvioitaisiin riittämättömäksi täyttämään lain 15 i §:n 1 momentissa tehtävän hoidolle säädetyt vaatimukset. Arvion tekisi liikenne- ja viestintäministeriö sen jälkeen, kun maakunnat olisivat toimittaneet ministeriölle lain 15 i §:n 2 momentissa tarkoitetun neuvottelun tuloksena hyväksymänsä sopimuksen.

Valtioneuvosto voisi tarvittaessa määrätä, että maakuntien yhteistoiminta järjestettäisiin maakuntalain 48 §:ssä tarkoitetun maakuntien yhteisen toimielimen avulla. Tällöin valtioneuvosto voisi samalla päättää, mikä yhteistoiminnan osapuolina olevista maakunnista toimisi maakuntalain 48 §:n 1 momentissa tarkoitettuna vastuumaakuntana sekä maakuntalain 49 §:n 1-3 kohdassa tarkoitetuista yhteistä toimielintä koskevista seikoista.

Tavoitteena on, että maakunnat sopivat keskenään yhteistoiminnan järjestämisestä. Valtioneuvoston määräysten tulisi siksi olla voimassa vain siihen saakka, kunnes maakunnat sopisivat asiasta laissa tarkoitetulla tavalla. Valtioneuvosto päätöksessään olisi tämän vuoksi aina määrättävä menettelystä, jolla valtioneuvoston antamat määräykset voitaisiin myöhemmin korvata maakuntien tekemällä 15 i §:n mukaisella sopimuksella.

Pykälän 4 momentin valtioneuvoston päätös valmisteltaisiin liikenne- ja viestintäministeriössä. Valmistelun aikana ministeriön olisi kuultava päätöksen kohteena olevia maakuntia sekä muita ministeriöitä ja viranomaisia.

15 p §:ssä säädettäisiin lisäksi, että mikäli tienpidon sopimusta ei jostain syystä syntyisi, eikä LVM:n kanssa käytävissä neuvotteluissa päästäisi yhteisymmärrykseen, tekisi valtioneuvosto päätöksen tienpidon sopimuk-sella ratkaistavista asioista. Tämä olisi lakiluonnoksen mukaan välttämä-töntä jatkuvuuden sekä yleistä liikennettä ja välttämättömiä kulkutarpeita palvelevien maanteiden käytettävyyden turvaamiseksi. Ilman sopimusta tienpidon yhteistyöalueella ei olisi käytettävissään tienpidon rahoitusta, ja välttämättömiä tienpidon päivittäisiä ja muita toimia voisi jäädä tekemättä.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto näkee, että ns. perälautamalli, jossa val-tioneuvostolle annetaan viimekädessä oikeus päättää maakuntien välises-tä yhteistyöstä, on periaatteessa perusteltua mm. tienpidon jatkuvuuden turvaamiseksi siirtymävaiheessa. Maakuntaliitto on kuitenkin huolissaan siitä, että lakiluonnoksen mukaan Liikennevirasto ja Liikenne- ja viestintä-ministeriö tulevat käytännössä määrittelemään maakuntien yhteistyöalu-eet, niiden rajat ja yhteistyöalueella hoidettavat tehtävät, sekä myös ns. vastuumaakunnan. Pohjois-Karjalan maakuntaliiton mielestä maakunnille tulee antaa maakuntalain hengen mukaisesti aito mahdollisuus sopia yh-teistyöalueista ja niiden rajoista sekä yhteistyöalueella hoidettavista tehtä-vistä.

Yhteistyöalueiden tulee olla myös joustavia ja liikennejärjestelmän eri alu-eilla esim. vesi- ja raideliikenteessä luontaiset yhteistyöalueet voivat hy-vinkin olla eri alueet kuin tieliikenteessä.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto pitää hyvänä, että lakiluonnoksen mukaan tienpidon rahoitus jaettaisiin maakunnittain tieverkon ja liikenteen ominai-suuksiin sekä muihin olosuhteisiin perustuen niin, että varmistettaisiin maantieverkon ja sen kunnon yhtenäisyys. Lakiluonnoksen 15 k §:n mu-kaan Tienpitäjä kohdentaisi rahoituksen kullekin 18 maakunnalle tulevan tienpidon rahoituksen tienpidon yhteistyöalueiden kanssa tehtävien tienpi-don sopimusten perusteella. Vaikka tienpitoa olisi hoidettava ylimaakun-nallisessa yhteistyössä enintään yhdeksällä tienpidon yhteistyö-alueella, jaettaisiin rahoitus laskennallisesti 18 maakunnan jaolla.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto pitää hyvänä, että tienpidon ja liikenteen suunnitelma tehdään erikseen jokaiselle maakunnalle. Lähtökohdat suunni-telman valmisteluun tulisivat paitsi tienpitäjän ohjauksesta erityisesti kun-kin maakunnan maakuntaohjelmasta ja -strategiasta sekä maakunnan lii-kennejärjestelmäsuunnitelmasta. Pohjois-Karjalan maakuntaliitto pitää välttämättömänä, että jokainen maakunta voi halutessaan itse laatia suun-nitelman, mikäli maakunnat sopivat, että suunnitelma laaditaan yhteistyö-alueella, niin jokaisen maakunnan tulee päästä aidosti itse osallistumaan omaa maakuntaa koskevan suunnitelman laadintaan.

Lain vaikutusten arvioinnissa todetaan, että maakuntauudistuksessa tien-pidon rahoitus on liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan talousar-viomomentin erillisrahoitusta, mikä edistää valtakunnallisesti yhtenäistä tienpidon palvelutasoa sekä valtion väyläomaisuuden hallintaa. Maakunnat eivät voi käyttää yleiskatteellista rahoitusta tienpitoon.

Varsinaisesta lakiluonnoksesta tällaista yksiselitteistä kieltoa ei kuitenkaan löydy. Pohjois-Karjalan maakuntaliiton mielestä itsehallinnollisella maakunnalla tulee olemaan muitakin tuloja kuin valtion rahoitus, eikä maa-kuntia tule estää käyttämästä näitä rajoja esim. alueen elinkeinoelämää palvelevien liikennejärjestelyjen rakentamiseen. Tälläkin hetkellä esim. kunnat ja yksityiset yritykset osallistuvat liikennehankkeiden rahoitukseen valtion väyläverkolla.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto pitää tarpeellisena, että tienpidosta laadi-taan sopimus tienpitäjän (Liikennevirasto) ja maakuntien (tienpidon yhteis-työalueen) välillä. Pohjois-Karjalan maakuntaliitto näkee kuitenkin tärkeänä, että lakiin kirjattaisiin, että sopimuksessa tulee olla aina myös maakuntakohtaiset osiot, jolla varmistettaisiin maakuntakohtaisesti lasketun rahoituksen kohdentuminen tasapuolisesti kaikille maakunnille.

Huomionne lain 2 lukuun Maantien suunnittelu

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto pitää hyvänä esitystä, jonka mukaan suunnittelukohteiden määrittelyssä maakunnan liikennejärjestelmäsuunnitelman rooli nostetaan keskeiseen rooliin. Pohjois-Karjalan maakuntaliitto pitää lisäksi hyvänä, että Liikennevirastolla säilyy toteutus- ja suunnittelu-vastuu valtakunnallisesti merkittävien liikennehankkeiden toteutuksessa. Maakuntaliitto pitää erittäin hyvänä, että myös hankearviointia koskevat säännökset kirjataan lakiin. Lisäksi maakuntaliitto pitää hyvänä, että tie-suunnitelmien sisältövaatimuksia laajennetaan siten, että niissä otetaan huomioon myös maakunnan liikennejärjestelmäsuunnitelma.

Huomionne lain uuteen 9 lukuun Maakuntaudistuksen voimaansäilyttämisen siirtymäsäännökset

Siirtymäsäännökset on laadittu sillä aikataululla, että maakuntaudistus to-teutuu 1.1.2019. Maakuntaudistus tulee voimaan 1.1.2020, joten Pohjois-Karjalan maakuntaliiton mielestä siirtymäsäännökset tulee kirjoittaa uusiksi uusi aikataulu huomioiden. Muutoin maakuntaliitolla ei ole huomautettavaa siirtymäsäännöksiin.

Huomionne lain muihin lukuihin (luvut 3-7)

Pohjois-Karjalan maakuntaliitolla ei ole huomautettavaa lukuihin 3–7.

Muut huomiot

Pohjois-Karjalan maakuntaliitolla ei ole muuta huomioitavaa lakiluonnokseen tässä vaiheessa

Suorsa Jyrki
Pohjois-Karjalan maakuntaliitto - Maakuntahallitus